

ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

REIMBURSEMENT OF EXPENSES FOR PROFESSIONAL LEGAL ASSISTANCE IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS OF UKRAINE

Заболотна Г.І., к.ю.н.,
асистент кафедри адміністративного та фінансового права
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглянуто концепцію відшкодування витрат на професійну правничу допомогу в адміністративному процесі України. Автор аналізує норми Кодексу адміністративного судочинства України та визначає основні підстави, за наявності яких підлягають відшкодуванню витрати на правничу допомогу адвоката.

Серед основних вимог для відшкодування витрат на професійну правничу допомогу визначено: наявність статусу адвоката; підтвердження понесених витрат доказами, серед яких обов'язково має бути договір про надання правничої допомоги, та детальних опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом; витрати мають сплачені адвокату або підлягати оплаті, розмір витрат має визначитися договором про надання правничої допомоги. Витрати на правничу допомогу в адміністративному процесі стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень, в той час як витрати суб'єкта владних повноважень на адвоката не підлягають відшкодуванню.

У статті звертається увага на критерії співмірності розміру витрат на оплату послуг адвоката із складністю справи, обсягом послуг та витраченим адвокатом часом, а також ціною позову чи значенням справи для сторони. Зазначені критерії співмірності аналізуються з точки зору підходів практики Верховного суду щодо відшкодування витрат на правничу допомогу в адміністративних справах. Зазначається, що у правозастосовчій практиці немає однозначної позиції щодо питання чи може суд самостійно з власної ініціативи зменшувати розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу, чи таке зменшення має здійснюватися тільки за наявності клопотання сторони та доказів неспівмірності розміру витрат зі складністю справи. Автор зазначає, що з огляду на застосування принципу змагальності сторін та принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення, суд не повинен самостійно без клопотання сторони зменшувати розмір витрат на правничу допомогу чи встановлювати, який розмір витрат є співмірним з предметом спору.

Ключові слова: адміністративне судочинство, судові витрати, принципи адміністративного судочинства, представник, адвокат, суб'єкт владних повноважень, адміністративний суд.

The article examines the concept of reimbursement for professional legal assistance expenses in administrative proceedings in Ukraine. The author analyzes the provisions of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine and identifies the main grounds on which the costs of legal assistance provided by an attorney are subject to reimbursement.

Among the main requirements for reimbursement of professional legal assistance expenses are: the presence of the attorney status; confirmation of incurred expenses with the evidence, including necessarily a contract for the provision of legal services and a detailed description of the work (services) provided by the attorney; the expenses must have been paid to the attorney or be payable, and the amount of expenses should be determined by the contract for the provision of legal services. Legal assistance expenses in administrative proceedings are recovered from the budgetary allocations of the public authority, while the expenses of the public authority for an attorney are not subject to reimbursement.

The article highlights the criteria for the proportionality of attorney fees with the complexity of the case, the volume of services, and the time spent by the attorney, as well as the claim value or the significance of the case for the party. These proportionality criteria are analyzed from the perspective of the Supreme Court's practice regarding the reimbursement of legal assistance expenses in administrative cases. It is noted that there is no clear position in judicial practice on whether the court can independently, on its own initiative, reduce the amount of legal assistance expenses to be allocated or whether such a reduction should only occur upon a party's request and proof of the disproportionality of the costs with the complexity of the case. The author points out that, considering the application of the principle of adversarial proceedings and the principle of reimbursement of legal expenses to individuals and legal entities in favor of whom the court decision is made, the court should not independently reduce the amount of legal assistance expenses or determine what amount of expenses is proportional to the subject of the dispute without a party's request.

Key words: administrative proceedings, court costs, principles of administrative proceedings, a representative, an attorney, a public authority, an administrative court.

Постановка проблеми та її актуальність. У 2016 році були внесені зміни до Конституції України щодо правосуддя, які, окрім іншого, стосувалися надання виключного права представництва інтересів особи в суді лише адвокатом, крім невеликої кількості малозначних справ [1]. Ці зміни були імplementовані у Кодекс адміністративного судочинства України, який було викладено у новій редакції Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII [2], та набрав чинності 15.12.2017 року. Таким чином вже майже сім років у переважній більшості адміністративних справ представляти інтереси особи може лише адвокат.

Сторона, яка звертається до адвоката за наданням професійної правничої допомоги, несе тягар оплати вартості послуг адвоката. Разом з тим, витрати на професійну правничу допомогу входять до складу судових витрат

і розподіляються між сторонами за результатами розгляду справи. Тому стороні, яка не є суб'єктом владних повноважень і яка виграла справу, мають відшкодуватися витрати на професійну правничу допомогу.

Окремі питання відшкодування витрат на професійну правничу допомогу в адміністративному судочинстві України висвітлювали Глущенко Л. Г. [3], Шевейко Р. І. [4], Дуліба Є. В., Хмара М. В. [5], Дещенко Р. [6], Колісник С. А. [7] та інші. Однак ці дослідження не стосувалися аналізу судової практики умов та критеріїв відшкодування витрат на професійну правничу допомогу.

Метою цього дослідження є встановити умови відшкодування витрат на професійну правничу допомогу в адміністративному процесі України та запропонувати шляхи їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Правове регулювання питань відшкодування витрат на професійну правничу допомогу передбачено нормами Кодексу адміністративного судочинства України [8] (далі – КАСУ). На щастя,

разом з прийняттям нової редакції КАСУ 2017 року втратив чинність закон, який безпідставно обмежував розмір відшкодування витрат на правничу допомогу – Закон України «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах» [9; 2]. Станом на сьогодні, немає законодавчих обмежень щодо розмірів відшкодування витрат на професійну правничу допомогу. Однак КАСУ, а також Верховний суд у своїх постановках, визначили принципи та критерії, які визначають основні вимоги та правила відшкодування витрат на професійну правничу допомогу.

Виходячи із статті 134 КАСУ та інших норм цього Кодексу можна встановити, що витрати на професійну правничу допомогу відшкодовуються іншою стороною за дотримання певних умов.

По-перше, представником має бути адвокат, повноваження якого підтверджені довіреністю або ордером, виданими відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (ст. 59 КАСУ), а також свідомо про право на заняття адвокатською діяльністю або посвідченням адвоката (ст. 12 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Тобто суд має встановити, що представник є адвокатом, а тому усталеною є практика, що адвокат подає до суду ордер та копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

По-друге, витрати на правничу допомогу мають бути оплачені або підлягати сплаті згідно договору про правничу допомогу. Тобто якщо сторона не оплачувала за правничу допомогу (наприклад, її представляли про воно чи на основі дружніх відносин) або отримувала її безкоштовно на підставі Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» [10], то відповідно сторона не несе жодних витрат і немає підстав для їх компенсації.

По-третє, не підлягають компенсації витрати на адвоката суб'єкта владних повноважень. Тому навіть якщо суб'єкт владних повноважень і понесе документально підтверджені витрати на правничу допомогу, то у зв'язку з його статусом, такі витрати не можна буде відшкодувати і вони не будуть стягуватися з іншої сторони.

По-четверте, витрати на правничу допомогу несуть сторони, а оскільки в адміністративному процесі в основному розглядаються спори між суб'єктом владних повноважень та приватними особами, то такі витрати будуть покладатися на суб'єкта владних повноважень пропорційно до розміру задовлених позовних вимог. Тому якщо треті особи також понесли витрати на правничу допомогу, такі витрати входять до складу судових витрат і розподіляються між сторонами. І хоч прямо в КАСУ не передбачено, що сторони відшкодовують витрати третіх осіб, якщо такі були, проте такий висновок впливає із аналізу норм КАСУ щодо відшкодування витрат, в тому числі на правничу допомогу.

По-п'яте, розмір витрат на правничу допомогу адвоката визначається згідно з умовами договору про надання правничої допомоги. Згідно ч. 1 ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» договір про надання правничої допомоги укладається в письмовій формі. І хоч в ч. 2 ст. 27 цього ж Закону передбачено окремі два випадки, коли договір може вчинятися усно, ці випадки не поширюються для представництва особи в суді. Тобто для участі адвоката у судовому процесі має бути укладений письмовий договір про надання правничої допомоги, в якому як істотна умова визначається порядок обчислення і сплати гонорару адвоката.

По-шосте, необхідним є подання доказів щодо розміру витрат на професійну правничу допомогу. Слід зауважити, що на підставі аналізу ч. 3 ст. 134 КАСУ можна встановити поділ законодавцем витрат на професійну правничу допомогу на два види: 1) витрати на правничу допомогу адвоката, і 2) витрати адвоката, необхідні для надання правничої допомоги. У зв'язку з таким поділом відрізняються

докази, які слід подати для підтвердження цих витрат. Так, витрати на правничу допомогу адвоката підтверджуються договором про надання правничої допомоги та, як правило, актами наданих послуг, що підписуються між адвокатом та клієнтом. Законодавець не вимагає, щоб на момент винесення судового рішення були повністю оплачені витрати на правничу допомогу адвоката, адже вартість такої допомоги може бути вже сплачена або підлягати сплаті протягом певного строку. Натомість якщо адвокат поніс витрати, що були необхідні для надання правничої допомоги і згідно договору про правничу допомогу такі витрати компенсуються клієнтом окремо, тоді розмір таких витрат встановлюється на підставі доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат, тобто на момент подання клопотання про відшкодування таких витрат вони вже мають бути понесені і сплачені адвокатом, а адвокат має подати відповідні докази про це.

Тому законодавець вимагає подання учасником справи детального опису 1) робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та 2) здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги. Виходячи із цього детального опису можна буде визначити, чи подані необхідні докази, які підтверджують розмір витрат на правничу допомогу.

По-сьоме, розмір витрат на оплату послуг адвоката має відповідати критеріям співмірності, передбаченими ч. 5 ст. 134 КАСУ. У разі недотримання цих критеріїв суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами. А обов'язок доведення неспівмірності покладається на сторону, яка про це заявляє у клопотанні про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката. Оскільки в адміністративному процесі єдиною стороною, що може заявляти про зменшення розміру витрат є суб'єкт владних повноважень, то він відповідно має подавати таке клопотання і доводити порушення критеріїв співмірності.

Згідно з ч. 5 ст. 134 КАСУ розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

Загалом наведені вище критерії співмірності можна охарактеризувати як обґрунтованість та пропорційність розміру витрат, адже розмір витрат на правничу допомогу адвоката має бути обґрунтований складністю справи, обсягом необхідних послуг та часом, витраченим на їх надання. До того ж, розмір витрат на правничу допомогу має бути пропорційним щодо ціни позову чи значення справи для сторони. Тобто критерії співмірності розміру витрат на оплату послуг адвоката корелюються із обґрунтованістю цих витрат та їх пропорційністю щодо предмету справи.

У зв'язку з цим слід звернути увагу на п. 2 ч. 9 ст. 139 КАСУ, якою встановлено, що при вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору, значення справи для сторін, в тому числі чи міг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес. На перший погляд виглядає, що на підставі цієї норми суд може самостійно визнати розмір витрат необґрунтованим чи непропорційним і задоволити вимогу про стягнення витрат на правничу допомогу лише частково або повністю відмовити у задоволенні такої вимоги. А вже ч. 9 ст. 139 КАСУ стосується всіх судових витрат, а значить в тому числі і витрат на правничу допомогу. Тому звернемося до судової практики Верховного суду.

Критерії співмірності неодноразово були предметом розгляду Верховним судом. Так, Верховний суд у багатьох постановках зазначає, що визначаючись із відшкодуванням понесених витрат на правничу допомогу, суд не зобов'язаний присуджувати сторони, на користь якої ухвалене судове рішення, всі понесені нею витрати на професійну правничу допомогу, якщо, керуючись принципами справедливості та верховенства права, встановить, що розмір гонорару, визначений стороною та його адвокатом, є завищеним щодо іншої сторони спору, враховуючи такі критерії, як складність справи, витрачений адвокатом час, значення спору для сторони тощо. (п. 140 Постанови № 640/16003/22 від 16.11.2023 р. [11], Постанова № 140/5295/21 від 21.11.2023 р. [12], Постанова № 560/10132/21 від 29.08.2024 р. [13] та інші).

Крім того, Верховний суд неодноразово зазначав про те, що у застосуванні критерію співмірності витрат на оплату послуг адвоката суд користується досить широким розсудом, який, тим не менш, повинен ґрунтуватися на критеріях, визначених у частині п'ятій статті 134 КАС. Ці критерії суд застосовує за наявності наданих стороною, яка вказує на неспівмірність витрат, доказів та обґрунтування не відповідності заявлених витрат цим критеріям. Тобто, саме зацікавлена сторона має вчинити певні дії, спрямовані на відшкодування з іншої сторони витрат на професійну правничу допомогу, а інша сторона має право на відповідні заперечення проти таких вимог (Постанови № 640/16003/22 від 16.11.2023 р [11], від 23 квітня 2021 р. у справі № 521/15516/19 [14] тощо).

Разом з тим, принципи реальності та розумності застосовує Європейський суд з прав людини, присуджуючи судові витрати на підставі статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Так у справі «Схід/Захід Альянс Лімітед» проти України» зазначено, що заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір – обґрунтованим. У рішенні ЄСПЛ від 28 листопада 2002 року «Лавентс проти Латвії» зазначено, що відшкодовуються лише витрати, які мають розумний розмір.

У зв'язку із наведеними вище аспектами відшкодування витрат на професійну правничу допомогу викликає подив Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного суду від 23.11.2023 р. у справі № 420/6966/20 [15], у якій Верховний суд підтримує позицію апеляційного суду щодо відмови у задоволенні вимог про відшкодування витрат на професійну правничу допомогу у розмірі 35000,00 грн. у справі щодо оскарження п'яти податкових повідомлень-рішень щодо ПДВ. Позивач подав докази понесених витрат, а саме: договір про надання правової допомоги, заявки на виконання робіт, акт із зазначенням виконаних робіт та кількості затраченого адвокатом часу, а також платіжне доручення, що підтверджувало оплату послуг. Суб'єкт владних повноважень подав до суду апеляційної інстанції заперечення щодо розміру витрат на правничу допомогу. В обґрунтування своєї позиції суб'єкт владних повноважень посилався на те, що заявлений до стягнення розмір витрат є неспівмірним із складністю справи та обсягом наданих послуг [16]. Колегія суддів апеляційної інстанції вважала завищеною визначену позивачем суму витрат на професійну правничу допомогу, а як наслідок вважала за необхідне не стягувати з податкового органу відповідну суму [16]. Натомість Верховний суд зазначив, що оскільки переконливих доказів в обґрунтування співмірності заявлених до компенсації витрат на оплату правничої допомоги адвоката позивачем до суду не надано, то, оцінюючи доводи позивача відносно визначеного розміру витрат на оплату правничої допомоги, та визначаючись щодо співмірності та обґрунтованості заявлених до відшкодування на користь позивача судових витрат, суд апеляційної інстанції обґрунтовано виходив

з фактичного непідтвердження позивачем розміру судових витрат, відповідно до наданих ним документів [15].

У наведеній справі ні апеляційний, ні касаційний суд не визначили розмір витрат на професійну правничу допомогу, який був би співмірним, а натомість повністю відмовили у їх відшкодуванні, посилаючись на неспівмірність. Суб'єкт владних повноважень не надав доказів неспівмірності, обмежившись лише запереченням із відповідним посиланням. Верховний Суд зазначив, що позивач не надав доказів співмірності витрат, хоча відповідно до ч. 7 ст. 134 КАС України, обов'язок доведення неспівмірності покладається на сторону, яка подає клопотання про зменшення витрат на правничу допомогу, тобто на суб'єкта владних повноважень у цій справі. Важливо зазначити, що предметом розгляду була лише співмірність розміру витрат, оскільки ні суди, ні суб'єкт владних повноважень не мали питань щодо їх реальності або фактичної оплати. Тому позиція Касаційного адміністративного суду викликає здивування, адже логічно було б, посилаючись на неспівмірність витрат, встановити їх співмірний розмір і, відповідно до ч. 6 ст. 143 КАС України, зменшити суму витрат, яка підлягає відшкодуванню, замість повної відмови у їх відшкодуванні [17, с. 348].

З наведених вище норм права та правових позицій Верховного суду робимо висновок, що у правозастосовчій практиці немає однозначної позиції, чи має право суд самостійно на власний розсуд змінювати розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами, чи суд може розглядати це питання тільки за клопотанням сторони, яка заявляє про неспівмірність витрат на правничу допомогу адвоката. Вважаю, що тут суд має застосовувати принцип змагальності та вигоди ч. 6, 7 ст. 134 КАСУ про те, що лише сторона, яка заявляє про неспівмірність витрат, має доводити факт необґрунтованості та непропорційності розміру витрат, а суд може оцінити аргументи і доводи та приймати рішення. Слід виходити з того, що норми ч. 5–7 ст. 134 КАСУ є спеціальними щодо норми ч. 9 ст. 139 КАСУ з огляду на предмет регулювання, адже ст. 134 КАСУ стосується лише витрат на правничу допомогу, в той час як ч. 9 ст. 139 КАСУ – розподілу всіх судових витрат.

Слід також взяти до уваги норми Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», відповідно до ст. 30 якого гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час.

Тобто при встановленні розміру гонорару адвокат та клієнт враховують, окрім складності справи, також кваліфікацію та досвід адвоката. Натомість в КАСУ немає жодного критерію чи можливості враховувати при оцінці розміру витрат на правничу допомогу кваліфікацію та досвід адвоката, адже законодавець такого не передбачив.

Ще одним аргументом на користь максимально повного відшкодування витрат на правничу допомогу є принцип відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення, що передбачений п. 10 ч. 3 ст. 2 КАСУ. Адже фізична чи юридична особа очевидно не зобов'язана знати всі юридичні нюанси щодо відшкодування витрат на правничу допомогу, вона звертається до суду за захистом та платить адвокату гонорар, несе певні витрати. Тому у разі вирашу справи такому позивачеві слід компенсувати всі витрати, які він поніс. Більше того, можливість стягнення всіх понесених судових витрат за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень спонукатиме такі суб'єкти владних повноважень дотримуватися закону та не порушувати прав інших осіб, якщо вже аналогічні справи були предметом судового розгляду.

Висновки. На підставі комплексного аналізу правових позицій Верховного суду та норм Кодексу адміністративного судочинства України можна сформулювати такі вимоги щодо відшкодування витрат на професійну правничу допомогу в адміністративному процесі:

1. Особа-представник має бути адвокатом та підтвердити свій статус відповідним документом.

2. Витрати на правничу допомогу мають бути оплачені або підлягати сплаті згідно договору про правничу допомогу;

3. Не підлягають компенсації витрати на адвоката суб'єкта владних повноважень.

4. Витрати на правничу допомогу стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень.

5. Розмір витрат на правничу допомогу адвоката визначається згідно з умовами договору про надання правничої допомоги.

6. Сторона, яка заявляє про відшкодування витрат на правничу допомогу зобов'язана подати докази щодо розміру витрат на професійну правничу допомогу. Серед доказів необхідно подати детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

7. Слід дотримуватися принципу співмірності витрат на професійну правничу допомогу відповідно до критеріїв, викладених у ч. 5 ст. 134 КАС України. Суд може зменшити розмір витрат, якщо вони не співмірні. Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами.

Вважаю, що неправильно є судова практика, коли суд без клопотання сторони на власний розсуд зменшує розмір витрат на правничу допомогу адвоката. Адже в такому порушується принцип змагальності сторін та принцип відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення. Практика відшкодування судових витрат має працювати таким чином, щоб максимально захищати особу, право якої порушене і яка довела це порушення в судовому порядку, та не допускати нових порушень з боку суб'єкта владних повноважень. Натомість існуюча практика відшкодування витрат на правничу допомогу не відображає цих важливих принципів, а тому потребує зміни та удосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
3. Глущенко Людмила Григорівна. Судові витрати в адміністративному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 20 с.
4. Швейко Р.І. Витрати в адміністративному процесі за законодавством України: питання теорії та практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 20 с.
5. Дуліба, С. В., & Хмара, М. В. Відшкодування витрат на правову допомогу в адміністративному судочинстві. *Права людини в Україні: минуле, сьогодні, майбутнє : тези доп. учасників II Всеукр. юрид.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2021 р.)*, 2021, 201-204. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20211210/article/view/duliba
6. Дещенко Р. Відшкодування судових витрат (судова практика). *Юридична газета online*. 2021. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/actual/vidshkoduvannya-sudovih-vitrat-sudova-praktika.html>.
7. Колісник С. А. Витрати, пов'язані із розглядом справ адміністративними судами в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2021. 206 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2021/Kolisnyk.pdf.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (з наступними змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, 37. Ст. 446.
9. Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах : Закон України від 20.12.2011 р. № 4191-VI : станом на 15 груд. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4191-17#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
10. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI : станом на 28 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
11. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №640/16003/22 від 16.11.2023р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114972691>
12. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 140/5295/21 від 21.11.2023р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115077933>
13. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 560/10132/21 від 29.08.2024р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121280920>
14. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 521/15516/19 від 23.04.2021р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96498271>
15. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 420/6966/20 від 23.11.2023р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115146125>
16. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 01.04.2021р. у справі №420/6966/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95944673>
17. Заболотна Г.І. Судова практика відшкодування витрат на професійну правничу допомогу в адміністративному процесі України. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XXX звітної науково-практичної конференції*, Львів, Україна, 7-8 лютого 2024р. – Львів : Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2024. – С. 347-349.